

ИНОВАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ДЕТСКОТО ПОЗНАНИЕ И МИСЛЕНЕ

Ирина Борисова Стоянова
ШУ „Епископ Константин Преславски“, Шумен

INNOVATIVE TECHNOLOGIES THROUGH THE PRISM OF CHILD KNOWLEDGE

Irina Borisova Stoyanova
Episkop Konstantin Preslavsky – University of Shumen

Abstract: The creation and dissemination of innovation in preschool education is one of the directions for the development of a modern educational environment. This article examines some opportunities for innovation in preschool education. The aim of this publication is to explore and analyze the knowledge, attitudes and skills of children in the preparatory group on the use of innovative educational technologies. To achieve the goal, an interview was conducted with the children, where we gathered information and specified the opinion of children aged 6-7 years about such an innovative technology, which includes an information technology, lapbook and interactive toys. The results of the analysis show that children improve their skills for self-employment using digital learning tools and technologies as well as opportunities for their integrated use in kindergarten and in home environment.

Keywords: innovative educational technologies, lapbook, interview

Увод

В нашето съвремие децата живеят в динамична и дигитализирана среда. За реализирането на ефективен образователно-възпитателен процес в детската градина е необходимо съобразяване със съвременните изисквания в образованието и в обществото. Детските учители се нуждаят от добра педагогическа компетентност – да търсят нови методи на обучение и възпитание, да са в крак със съвременните технологии и инструменти.

В последните години все повече се забелязва внедряване на иновационни образователни методи и технологии в процеса на обучението. Развитието на съвременното педагогическо познание задължително предполага активен процес на интегриране на постиженията на педагогиката, психологията и методиките на обучение с приложението на новите информационни и комуникационни технологии (ИКТ технологии). За тях П. Р. Петров¹ отбелязва, че те вече са в *обсега на обособената технопедagogика (уебгогика)*.

Според Р. Папанчева, Л. Парижкова и др. *Бъдещето е в ръцете на поколението Алфа – родените след 2010 г. Очаква се поколението Алфа да бъде най-трансформиращото до този момент. Алфа хората взаимодействат с тъчскрийна от много ранна детска възраст [1]*. През 2017 година Европейската комисия публикува Digitalcompetences 2.0 – Рамка за дигитална компетентност. Една от основните области на дигитална компетентност е: **Грамотност, свързана с информация и данни: да може да формулира нуждите от информация, да намира и извлича цифрови данни, информация и съдържание. Да преценява значимостта на източника и неговото съдържание. Да съхранява, управлява и организира цифрови данни, информация и съдържание²**.

Това потвърждава необходимостта от развиването на дигиталната грамотност³ още от предучилищна възраст. Дигиталната грамотност е термин, адаптиран към дигиталните компетенции, които децата и възрастните трябва да придобият чрез дигиталните технологии [1].

В основата си дигиталната грамотност представлява работа с информация и развива уменията за учене през целия живот. В тази връзка в наредба № 5⁴ от 03.06.2016 г. липсва образователно направление Информационни технологии и съответно няма Държавни образователни стандарти за придобиване на дигитални компетентности. Тези компетентности са интегрирани в други образователни направления. Наблюдават се по-скоро предпоставки за придобиване на дигитални компетентности и приемственост между държавните образователни стандарти в системата на предучилищното образование и в системата на училищното образование. В образователно направление „Конструиране и технологии“ се обръща

внимание на това, че децата трябва още от детската градина да формират уменията си по информационни технологии. Нова постановка в това направление е, че една от общите цели са възможности за началното развитие на дигитална компетентност. Да се създадат условия за първоначално запознаване с информационните и комуникационните технологии. В образователно ядро Техника към очакваните резултати още във втора възрастова група децата трябва да имат представа за устройствата за информация и комуникация – телевизия, аудио-устройства и др.; в трета възрастова група да различават устройствата за информация и комуникация – телефони, в четвърта възрастова група детето да познава отделни възможности на устройства за комуникация и информация.

В тази връзка може да се каже, че информационните технологии са новото лице на образованието сред тях засега доминира т. нар. компютърна група (информационни, мултимедийни, интернет, диалогови, конферентни, дистанционни и др.), чрез тези технологии се развива мисленето и се осигурява придобиване на съвкупност от компетентности – знания, умения и отношения, необходими за успешното преминаване на детето към училищното образование⁵.

В методическата литература е отбелязвано, че новите държавни образователни стандарти предполагат трансформационни модели както в училищното, така и в предучилищното образование/възпитание по посока на засилена прагматичност и личностна ориентираност; подчертавано е, че за постигане на прокламираните компетентностни образователни модели роля има и предучилищното образование [3].

За ефективното осъществяване на Предучилищното образование е необходимо да се създаде подходяща и интересна среда за учене чрез игра, която да е съобразена с възрастовите особености и да гарантира цялостното развитие на детето, както и възможности за опазване на физическото и психическото му здраве.

В тази връзка се опираме на иновационните педагогически технологии в предучилищното образование, които най-общо може да определим като нови, съвременни образователни технологии, приложени в детската градина. Технологиите, които проучихме (представени са и в други публикации) и приложихме във възпитателно-образователния процес са: Лапбук технология, информационни технологии и игрови технологии [2], [4].

Изложение

Целта на настоящата публикация е да се проучат и анализират знанията, нагласите и отношенията на децата от подготвителната група за използването на иновационните образователни технологии.

Задачи за осъществяване на целта:

1. Проучване на литература относно иновационните образователни технологии и съобразяване с нормативните документи за предучилищното и училищното образование.
2. Установяване чрез интервю знанията, нагласите и отношенията на децата от подготвителната група за използването на иновационните образователни технологии
3. Резултати от анализа на изследването – изводи.

Интервюто с децата от четвърта подготвителна възрастова група проведохме на основата на съставен въпросник. Целта на интервюто беше да съберем информация, свързана с целта на нашето изследване за иновационните технологии във възпитателно-образователния процес, през призмата на детското познание и мислене. В него включихме 14 въпроса за събиране на информация относно мнението, интересите и мотивацията на децата от четвърта подготвителната група за лапбук⁶ и информационните технологии и интерактивните играчки в дома и в детската градина.

Въпросникът се състои от 12 айтеми. Някои от въпросите предоставяха възможност за повече от един отговор. Процедурата по интервюирането проведохме еднократно в края на месец септември 2017 г. с общо 51 деца – 23 деца от ДГ „Брезичка“ контролна група и 28 деца от ДГ „Дружба“ експериментална група. Резултатите от интервюто са представени в таблици и диаграми.

На първи въпрос – Обичаш ли да събираш картинки, рисунки, снимки? (Табл. 1), повечето от децата отговориха утвърдително. Те считат тази дейност за забавна и интересна.

Таблица № 1

Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	45	6	-	51
Процент (%)	88,2	11,8	-	100

Вторият въпрос – Използваш ли ги? (Табл. 2) е следствие на първия основен въпрос. На децата беше обяснено, че става въпрос за събраните материали.

Таблица № 2

Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	45	6	-	51
Процент (%)	88,2	11,8	-	100

Третият въпрос – Научаваш ли интересни и полезни за теб неща от тях? (Табл. 3) разкрива, че по-голяма част от децата, получават информация за интересни и полезни неща за тях.

Таблица № 3

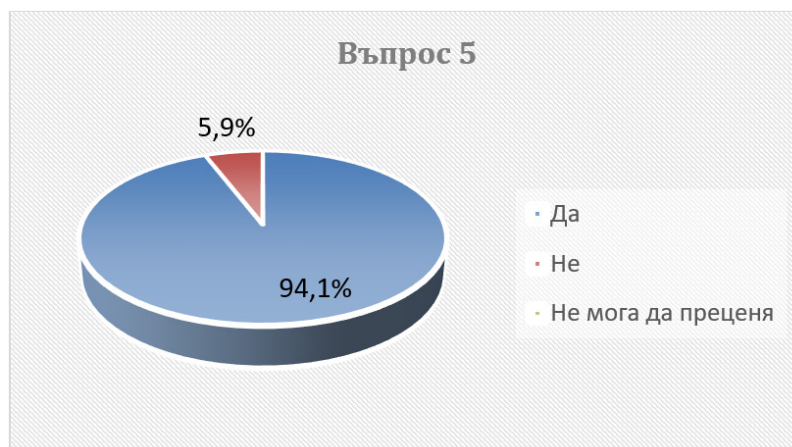
Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	45	6	-	51
Процент (%)	88,2	11,8	-	100

Четвъртият въпрос – Сам ли ги разглеждаш? (Табл. 4), в голяма степен осветлява едно от присъщите качества на децата – естествена и непринудена комуникативност. Голям процент от децата разглеждат сами събраните материали. Проявената самостоятелност и интерес вероятно се дължат на фактори от битов характер и спонтанни причини. Обикновено тези занимания децата осъществяват в домашна обстановка. Всеизвестна е високата вариативност в настроенятия, мотивацията и интересите на децата в тази възраст. Малка част от децата, споделят откритите и събрани материали с хората от семейното обкръжение и техните връстници.

Таблица № 4

Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	44	7	-	51
Процент (%)	86,3	13,7	-	100

На пети въпрос – Интересно ли е да се разглеждат книжки с прозорчета, пликосе и допълнителна информация? (диагр. 1), почти всички деца показват засилен интерес към тази дейност.

Диаграма № 1 – честотно разпределение на отговорите по въпрос 5

Шестият въпрос – Можеш ли да направиш такава книжка, като използваш събраните картинки? (Табл. 5), в голяма степен е свързан със способността на децата за абстрактно мислене, а също така и за известна самооценка на практическите им умения и навици за подобна конструктивна дейност. По-голямата част от децата са дали положителен отговор, което показва желанието за креативност на децата.

Таблица № 5

Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	37	14	-	51
Процент (%)	72,5	27,5	-	100

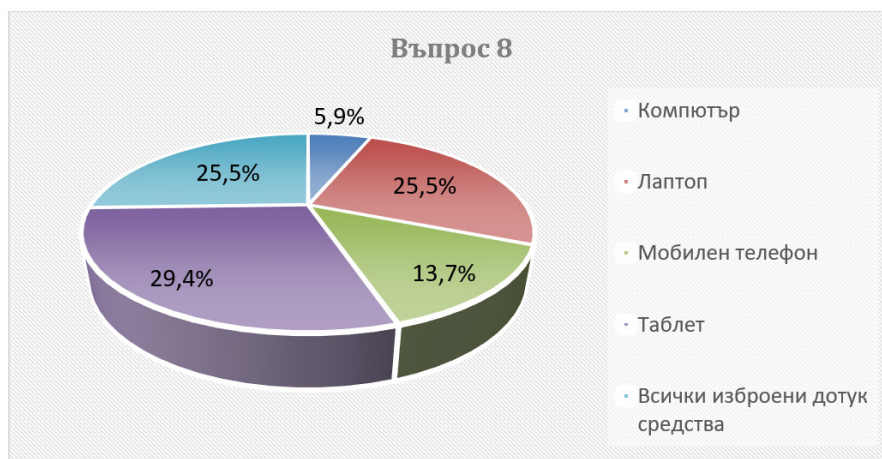
При структуриране на въпросите за интервюто очаквахме проявление на голяма условност в отговорите на децата. В друг аспект отчитаме и естествената реактивност на децата да търсят помощ от възрастните. Водени от тези съображения си позволихме да формулираме следващия – седми въпрос: Ще потърсиш ли помощ от някого, за да направиш папка с картинки по определена тема? (диагр. 2) За постигане на по-голяма разбираемост на словосъчетанието „определена тема“ пояснихме с пример: за характеризиране на животните като живи същества от книжките Моята пътечка към училището. Повечето деца отговориха положително, което показва несигурност в децата и очакване на помощ от някого, за да направят подобна папка с картинки.

Диаграма № 2 – честотно разпределение на отговорите по въпрос 7

Темите от № 8 до № 14 в интервюто с децата се отличават с целенасочена дидактическа характеристика. С първостепенно значение от тях е въпрос № 8 – С какво според теб се свързват информационните технологии? Очаквахме, че той най-много ще затрудни децата в даването на правилен отговор. Затова направихме допълнително пояснение на думите „информация“ и „информационни“, и „технологии“ (диагр. 3).

Най-висок процент деца са дали отговор таблет, най-малко деца са отговорили мобилен телефон и компютър – три деца – 5,9%. Резултатите показват, че 1/3 от децата свързват понятието информационни технологии най-вече с таблет и всички изброени средства, а по-голяма част от децата не са запознати с това понятие.

Диаграма № 3 – честотно разпределение на отговорите по въпрос 8

В заключение следва да отбележим, че анализът на резултатите от допитването по въпрос 8 разкри за неоснователни нашите предварителни притеснения за неговото съдържание и адекватност на понятията и представите на децата в предметната област.

На девети въпрос – *Имате ли средства за информационни технологии у дома?* – лаптоп, компютър, таблет, мобилен телефон? (Табл. 6), отговорите красноречиво потвърждават, че домашните ресурси

за осигуряване на информационните технологии са достатъчно. Те дават възможност на децата от експеримента да надграждат постигнатото във възпитателно-образователния процес, реализиран в педагогическите ситуации по експерименталния модел в детската градина. Всъщност отговорите на 10 въпрос – Използваш ли тези средства у дома? (Табл. 7) разкриват, че почти всички от децата използват посочените средства.

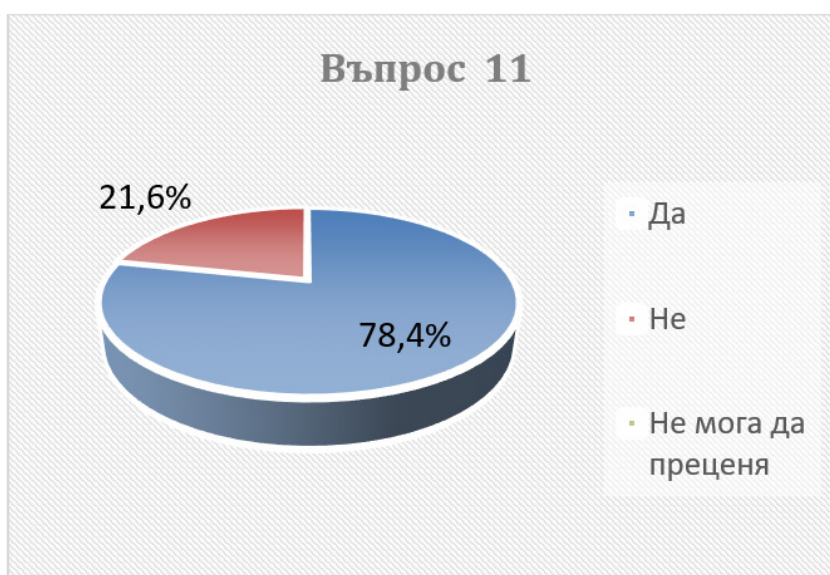
Таблица № 6

Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	51	-	-	51
Процент (%)	100	-	-	100

Таблица № 7

Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	46	5	-	51
Процент (%)	99.2	9.8	-	100

Отговорите на единадесети и дванадесети въпрос илюстрират степента на използване на дигитални средства и технологии в детската градина (диагр. 6) и степента на възприемането им от децата (табл. 8).

Диаграма № 4 – честотно разпределение на отговорите по въпрос 11

Използват ли се в детската градина – компютър (лаптоп, планшети) с компютърни игри, мултимедия с презентации, интерактивни играчки „пчеличка“ и други?

Въпрос 12 – Харесват ли ти информационните технологии, интересни книжки и играчки – роботчета? Голям дял от децата са отговорили положително.

Таблица № 8

Отговори	Да	Не	Не мога да преценя	Общо
Брой деца	43	8	-	51
Процент (%)	84,3	15,7	-	100

Заклучение

В резултат на анализа от интервюто с децата от двете подготвителни групи констатирахме следните изводи:

- наличие на достатъчен резерв, знания, умения и компетенции у децата за насочено участие в сферата на социализиращите процеси – изграждане на адекватна представа за обкръжаващата близка социална среда, придобиване на култура на поведение, социални умения за общуване и самостоятелна детска игрова дейност като предпоставки за готовността за училище;

- засилен интерес и мотивация на децата в четвърта подготвителна група към приложението на иновационните технологии във възпитателно-образователния процес;
- нараснали способности за самостоятелна работа на 6 – 7-годишните деца с разнообразните дигитални средства и технологии;
- възможност за интегрирано използване на иновационните технологии във възпитателно-образователния процес на децата в условията на детската градина и в домашна среда;

В общ план можем да кажем, че сред трудностите и отговорностите на настоящия етап от еволюцията на българското образование е задължението ни да се съобразяваме с бързо развиващата се информационна среда, която променя не само технологиите, а и образователните ценности, потребности и интереси. Информационните технологии, сред които засега доминира т. нар. компютърна група, се определя като новото лице на образованието, чрез които се развива мисленето и се осигурява придобиване на съвкупност от компетентности – знания, умения и отношения, необходими за успешното преминаване на детето към училищното образование.

Считаме, че организирането на локални инициативи в детската градина ще допринесе за повишаването на квалификацията на учителите за иновационните технологии в практико-методичен аспект.

References:

1. Parizhkova, L., R. Papancheva, E. Dicheva, M. Terzieva, K. Dimitrova, Digitalnite kompetentsii i mediaobrazovaniето v preduchilishtna i nachalna uchilishtna vazrast – ponyatia i savremenni izsledvania po problema, godishno nauchno-metodicheskoto spisanie, vol. 9/2018, issue 1, ISSN 1314-1791 (Print) ISSN 1314-1791 (Online), p. 5-19
2. Stoyanova, I., Ch. Sotirov, Igrovi obrazovatelni tehnologii v preduchilishtna vazrast, SocioBrains - Patuvasht seminar „Inovatsii v obrazovaniето“ (Odrin – Chanakkale - Didim) proveden ot 27 april do 4 may, broj 45, may 2018, ISSN 2367-5721, str. 39 – 47
3. Dobрева, S., G. Kireva. Obrazovatelni praktiki za izsledvane na detskoto razbirane na metafori. – V: Savremenni aspekti na obrazovatelnia diskurs. Sbornik nauchni trudove na katedra TOPO i PUNUP. Shumen: Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin Preslavski“, 2018, ISBN 978-619-201-262-5, s. 110 – 126
4. Sotirov, Ch., I. Stoyanova, Sotsiologicheskoto prouchvane otnosno prilozheniето na inovatsionnite tehnologii v detskata gradina. – V: Sbornik nauchnoizledovateliski projekt „Savremenni aspekti na obrazovatelnia diskurs“, 2018, Universitetsko izdatelstvo „Episkop Konstantin preslavski“, ISBN 978-619-201-262-5, str.167-188

(Endnotes)

1. Петров, П. В: Становище, относно конкурс за академична длъжност „доцент“ на ШУ „Епископ Константин Преславски“ Шумен, http://shu.bg/sites/default/files/stefka/Stanovishte_doc.%20P.R.Petrov_0.pdf
2. <https://www.ipa.government.bg/bg/ramka-za-digitalni-kompetentnosti>
3. <https://bg.wikipedia.org/wiki/>
4. НАРЕДБА № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование Обн. - ДВ, бр. 46 от 17.06.2016 г., в сила от 01.08.2016 г. Издадена от министъра на образованието и науката
5. ЗАКОН за предучилищното и училищното образование Обн., в ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016
6. <https://lapbooking.wordpress.com/lapbook/>